

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

«Εμείς οι άλλοι»

Ο Νίκος Γεωργιάκης
στο μονόπρακτο
του Χάινερ Μίλερ
«Ένας Κροάτης αγρότης»

Με άθροισμα πολύ θετικό

Στα έργα που έχουν μια ρεπορταζική υπόσταση, που ασχολούνται αν χρονολογήματα με τρέχουσα επικαιρότητα και αναπαράγουν απλώς τη θεματολογία της ειδησεογραφίας, δεν τους αναγνωρίζω την ιδιότητα του δραματοουργήματος. Η δραματουργία απαιτεί σύνθεση γεγονότων, συγκρούσεις ώστε να παραχθεί σπινθήρας κάποιων αξιών, προσέγγιση χαρακτήρων και παθών και όλα αυτά με πρόθεση ιδεολογική, κάτι να πει ο συγγραφέας, κάτι να αποκομίσει ο θεατής. Ειδικά της θεατρικής διδαχής και τη μέθεξη στα δρώμενα θα τις αναζητούσαμε στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων ή στις εφημερίδες. Το θέατρο θα είχε από καιρό υποκατασταθεί από την απλή αφήγηση ενός περιστατικού. Μ' αυτήν την προϋπόθεση θεωρώ το μονόπρακτο της Λούλας Αναγνωστάκη «Ο ουρανός κόκκινος» μη θέατρο και την ερμηνεία της Βέρας Ζαβιτσιάνου μη ερμηνεία. Μια οποιαδήποτε γυναίκα σε μια απ' τις πάμπολλες «ριάλιτι» λεγόμενες εκπομπές, αφηγούμενη μια ιστορία της ζωής της, είναι οπωσδήποτε ασύγκριτα δραματικότερη και πάσχουσα. Η μίμηση της πράξης πρέπει να έχει μέγεθος μεγαλύτερο από την πράξη και κυρίως να διακρίνεται η παρέμβαση του ποιητή και του υποκριτή.

Αρχίσαμε απ' το τελευταίο μονόπρακτο, το ελληνικό της πεντάδας (που παίζονται στη Νέα Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου με τον τίτλο «Εμείς οι άλλοι») και το μόνο που αρνούμαστε ολοκληρωτικά. Για τα άλλα τέσσερα, τόσο για τα κείμενα όσο και για τις ερμηνείες τους, οι εντυπώσεις κάθε ανεπηρέαστου θεατή είναι από καλές μέχρι άριστες. Ωστόσο αντιρρήσεις επιτρέπει και το πρώτο οι οποίες εμπνέονται απ' τις ερμηνείες. Ενώ το μονόπρακτο «Ταμπακάκια» του Κολτές είναι ένα κείμενο ευαίσθητο με ποιητική αίσθηση και με ψυχογραφική διάθεση γραμμένο, η Νίκη Σερέτη (Μαϊμούνα) και ο Δημήτρης Μιχαλιτολής (Αμπού) δεν το ξεδίπλωσαν. Δεν διοχέτευσαν αίσθημα, το 'παξαν ψυχρά, τυπικά, μονοτονικά, δεν έκρουσαν τις χορδές του. Παρ' όλα αυτά η αξία του περιεκτικού αυτού κομματιού δεν χάθηκε γιατί οι ηθοποιοί προστάθισαν φιλότιμα και η σκηνοθεσία, με την εκπνερασμένη αδυναμία προς το συγγραφέα, φρόντισε το μονόπρακτο να μην κακοπαθεί. Το δεύτερο «μονόπρακτο» είχε μια ιδιαίτερη μεταχείριση κατά την ένταξή του στην παράσταση, ευφυή μεν που δυσκόλεψε όμως την κατανόησή του. Το κείμενο είναι ένα χορικό από το ποιητικό έργο του Σέιμους Χίνι «Η θεραπεία στην Τροία», μια διασκευή του «Φιλοκτήτη» του Σοφοκλή, και το απόσπασμα με τίτλο «Τραγούδι για την ανθρώπινη αδικία» πολύ ταιριαστά μελοποιήθηκε (μουσική του Δημήτρη Μαραμή) και αποδόθηκε τραγουδιστά. Η παρουσίασή του σαν από τις επάλξεις ενός τείχους πολύ καλή ιδέα μόνο που ο θεατής δεν προλαβαίνει να αντιληφθεί την αυτοτέλειά του και καθώς το τρίτο μονόπρακτο κλιμακώνεται σχεδόν μέσα στο χορικό του Χίνι, μοιάζει σαν τα δύο κείμενα να έχουν συγχωνευθεί. Παρά τη συγκεχυμένη εντύπωση ωστόσο διακρίθηκαν οι

καλές επιδόσεις των έξι ηθοποιών (Άγγελος Κεχαγιάς, Κωνσταντίνος Παπαθανασίου, Χρήστος Παπάς, Σπύρος Περδίου, Χρήστος Σπανός, Βαγγέλης Ψωμάς) και ξεχώρισε η άνετη μετάφραση του Στρατή Πασχάλη.

Είναι άραγε η ψυχική και πνευματική σύγχυση που επιφέρει η μετάβαση από τον έναν πολιτισμό στον άλλο, η ηθική κατάρρευση από τη σύγκρουση αξιών, μια παράνοια σχιζοειδής από τη διαίαν άμιξη των κωδικών συμπεριφοράς, αυτά που κάνουν τον Κροάτη μετανάστη, τον ήρωα του τρίτου μονόπρακτου, να σκοτώσει τη γυναίκα του και τα παιδιά του; Μπαίνει στα μύχια της ψυχής ο Χάινερ Μίλερ και αναζητάει τα αίτια των υπαρξιακών εκρήξεων, των αβυσσικών αλλοιώσεων που προκλήθηκαν στις δομές της ύπαρξης με τη μετανάστευση, την απότομη επικοινωνία δύο διαφορετικών πολιτισμών; Ή μήπως το μονόπρα-

κτο «Ένας Κροάτης αγρότης» στέκεται στην επιφάνεια της πράξης και απλώς θέλει να καταγράψει την πολιτική, ας πούμε, συνέπεια. Πως ένας στερημένος που ήρθε σε επαφή με έναν καλύτερο τρόπο ζωής κόβει με τους φόνους την εξάρτηση από μια ζωή δυστυχίας και φτώχειας; Έχω την άποψη πως το κομμάτι αυτό του Γερμανού συγγραφέα είναι αριστουργηματικό όποια και αν ήταν η πρόθεση του Μίλερ. Η σκηνοθεσία του Βίκτωρα Αρδίττη, για να διατηρήσει την πολυσημία του, απέφυγε να το σημασιοποιήσει προς μια ερμηνεία και κράτησε τον ηθοποιό σε αποστασιοποιημένη ευθεία. Ο Νίκος Γεωργιάκης έπαιξε το συνταρακτικό μονόλογο με ήρεμη επιφάνεια που θα μπορούσε να είναι ψυχραιμία όσο και κατατονική απάθεια. Η μετάφραση της Ελένης Βαροπούλου ρέουσα. Τέταρτο μονόπρακτο «Ο Ρώσος ταχυδρόμος» του Όλεγκ Μπογκάεφ, απόσπασμα

από το έργο του «Ρωσικό λαϊκό ταχυδρομείο», αυτοτελές ωστόσο και αυτόνομο που είναι ένα πλήρες θεατρικό κείμενο. Έχω τη γνώμη πως σύντομα θα ξαναδούμε το κομμάτι και θα το βλέπουμε ίσως συχνά σε ρεπερτόρια μονόπρακτων γιατί πρόκειται για εξαιρετική ευκαιρία επίδειξης υποκριτικής δεξιοτεχνίας. Εκτός αυτού όμως το έργο έχει σπάνιες δραματουργικές αρετές και αφήνει μια πικρή και απελπισμένη αίσθηση. Το παιχνίδι του συνταξιούχου διανομέα με τα γράμματα που γράφει στον εαυτό του και τις απαντήσεις που στέλνει ο ίδιος στους φανταστικούς αλληλογράφους του, παλιούς συναδέλφους και ξεχασμένους φίλους, εκτός από τη σπαρτακτικότητα της μοναξιάς του απόμαχου είναι και μια δριμύεια κριτική για την απάνθρωπη πολιτική του καθεστώτος — κάθε καθεστώς — προς τους ηλικιωμένους. Τι έκανε σ' όλη του τη ζωή ο Ιβάν Σίντροβιτς Ζούκοφ; Ήταν ένας λειτουργός της επικοινωνίας. Μετέφερε μηνύματα, ειδήσεις και γνώταν ένα όργανο επαφής. Η υπηρεσία τον αποστράτευσε, ως γράναζι όμως ενός μηχανισμού εξακολουθεί να δουλεύει. Επιδίδει γράμματα με αποστολέα και παραλήπτη τον εαυτό του. Γράφει σε πολλούς και λαμβάνει απ' όλους απαντήσεις. Οι φανταστικοί φίλοι του περιγράφουν ειδυλλιακή τη ζωή τους και του εκφράζουν τα αισθήματά τους γι αυτόν και πως τον θυμούνται πάντα και νοσταλγούν τις ωραίες μέρες που πέρασαν και πως ελπίζουν σύντομα να βρεθούν και πάλι όλοι μαζί. Τους απαντάει με ανάλογο περιεχόμενο. Ζει έτσι την ψευδαίσθηση μιας άλλης ζωής που έχει ό,τι του λείπει στην πραγματικότητα. Του γράφει και ο γενικός γραμματέας του κόμματος και τον συγχαίρει για τη σπουδαία προσφορά του στην υπηρεσία και για τις θυσίες του στον πόλεμο. Γράφει και τη διαθήκη του και η διανομή των υπάρχοντων του είναι ένας δυνατός σαρκασμός. Ένα εξαιρετικό κομμάτι που αξιόλογη μια εξαιρετική ερμηνεία. Ο Μάνος Σταλάκης έφταξε τον Ιβάν Σίντροβιτς με αυθεντικά υλικά. Στη σκηνή του θεάτρου ζωντάνευε κάθε θράδα ο μοναχικός συνταξιούχος διανομέας, ο έρμης και ξεχασμένος απ' όλο τον πλανήτη κι ο θεατής δεν είχε καμιά αίσθηση θεάτρου, ρόλου, υπόκρισης και σύμβασης. Ο υποκριτής ταυτιζόταν απόλυτα με το πρόσωπο που υποδυόταν. Αυτές είναι οι μεγάλες, οι μυστικές, οι ιερές στιγμές της θεατρικής τελετουργίας.

Η σκηνοθεσία του Βίκτωρα Αρδίττη (με τη συνεργασία της Μαριτίνας Πάσσαρη) ήταν σε ολόκληρη την πολυάθρονη αυτή σύνθεση καίρια και δημιουργική. Είδαμε ιδέες και εμπνεύσεις πρωτότυπες, καμιά υπερβολή και σε κανένα σημείο αμυχινία. Για το μονόπρακτο της Αναγνωστάκη δεν βλέπω πού θα μπορούσε να επέμβει το σκηνοθετικό δίδυμο. Τα σκηνικά και τα κοστούμια των Άννας Γεωργιάδου και Κένι Μακ Λιλαν ευρηματικά και καλαισθητά.